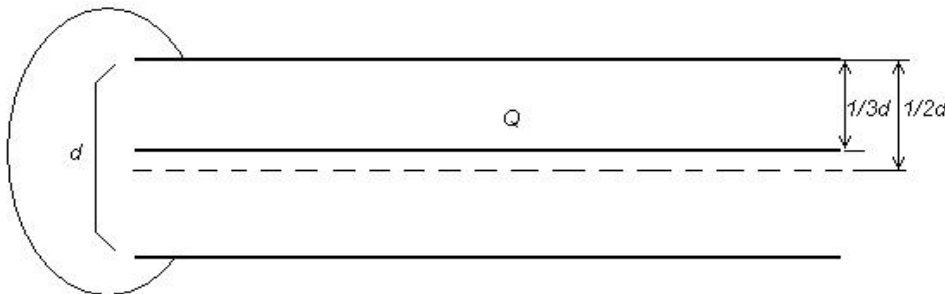

XLVI OLIMPIADA FIZYCZNA (1996/1997). Stopień II, zadanie teoretyczne – T2.**Źródło:** Komitet Główny Olimpiady Fizycznej;Włodzimierz Ungier, Andrzej Wyszmołek: *Fizyka w Szkole* nr 4, 1997.**Nazwa zadania:** Praca przesunięcia naładowanej płytki w kondensatorze.**Działy:** Elektryczność.**Słowa kluczowe:** Kondensator płaski, praca, ładunek, indukcja, pole elektryczne, natężenie, napięcie, prawo Gaussa.**Zadanie teoretyczne – T2, zawody II stopnia, XLVI OF.**

Okładki płaskiego kondensatora powietrznego o sumarycznym ładunku równym zero zostały zwarte drutem. Między okładzinami tego kondensatora umieszczono równoległe do nich cienką, nie przewodzącą płytkę naładowaną równomiernie ładunkiem Q , rys.1.

Rys.1.

Odległość płytki od jednej z okładek wynosi $(1/3)d$, gdzie d jest odległością między okładkami kondensatora. Powierzchnia okładki jest równa S , a nie przewodząca płytka ma takie same wymiary jak okładka.

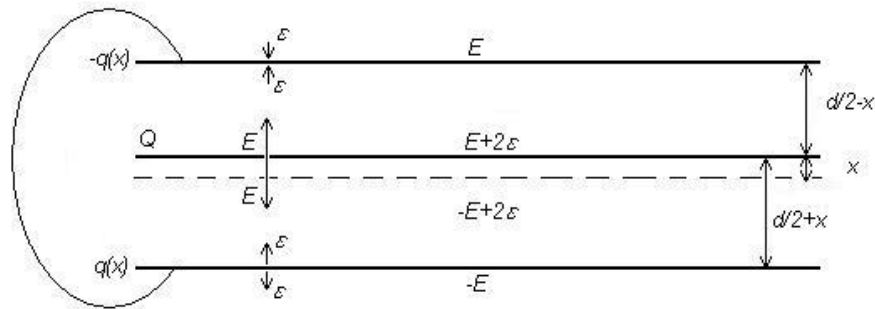
Oblicz pracę potrzebną do równoległego przesunięcia naładowanej płytki do środka kondensatora (linia przerywana rys.1).

W obliczeniach zaniedbaj efekty brzegowe.

Rozwiązanie

Rozważmy sytuację, gdy naładowana nie przewodząca płytka znajduje się w odległości x od środka między okładkami kondensatora (rys.2). Zaniedbując efekty brzegowe możemy przyjąć, że pole elektryczne między okładkami oraz na zewnątrz z dala od brzegów i w pobliżu okładek, jest jednorodne. Na zewnątrz okładek pole elektryczne nie zależy od x , gdyż pola elektryczne pochodzące od wyindukowanych na okładkach ładunków $q(x)$ i $-q(x)$ znoszą się wzajemnie. Pole na zewnątrz okładek pochodzi tylko od naładowanej płytki. Natężenie tego pola jest równe

$$E = Q / 2S\epsilon_0 .$$

Rys.2.

Jeżeli przyjmiemy za dodatni kierunek od „dolnej” do „górnjej” okładki kondensatora (rys.2) to w obszarze „dolnym” o grubości $d/2 + x$ mamy pole $2\varepsilon - E$, zaś w obszarze „górnym” o grubości $d/2 - x$ mamy $2\varepsilon + E$, gdzie $\varepsilon = q(x)/2S\varepsilon_0$. Potencjały zwartych okładek są identyczne, zatem spełnione jest równanie

$$(2\varepsilon - E)(d/2 + x) + (2\varepsilon + E)(d/2 - x) = 0$$

skąd otrzymujemy $2\varepsilon + E$

$$\varepsilon = (E/d)x$$

Siła działania ładunków wyindukowanych na okładkach na naładowaną płytkę jest równa

$$F(x) = Q \cdot 2\varepsilon = (2QE/d)x,$$

zatem praca wykonana przez kondensator podczas wciągania naładowanej płytki na drodze od $x = 0$ do $x = d/2 - d/3 = d/6$ wynosi

$$L = \int_0^{d/6} F(x) dx = (2QE/d) \cdot x^2 / 2 \Big|_0^{d/6} = QE \cdot d / 36 = Q^2 d / 72\varepsilon_0$$

Taką samą pracę musimy więc wykonać by przesunąć płytkę na drodze powrotnej.

Całkę $\int x dx$ w granicach od 0 do $d/6$ można obliczyć jako pole trójkąta o podstawie $d/6$ i wysokości $d/6$.

Proponowana punktacja

1. Obliczenie pola wewnątrz kondensatora w zal. od x	do 5 pkt.
2. Obliczenie pracy L	do 5 pkt.